

Sigmaplan

Halt aan
het stormtij

PAGINA 4

Kleine Nete is
springlevend

PAGINA 6

VALLEI VAN NETE EN KLEINE NETE

De troeven van natte natuur

Met het Sigma**plan** wil de Vlaamse overheid de kans op waterellende rond de Schelde en haar zijrivieren verkleinen. Dat is ook het geval voor de valleien van de Beneden-Nete, Kleine Nete en Grote Nete. Wie er woont, hoeft ook in de toekomst niet meer te vrezen voor overstromingen.

Het Vlaamse driestromenland – “waar de drie kronkelende Nethen een zilveren knoop leggen”, zoals Felix Timmermans het omschreef – is gevoelig voor overstromingen. In deze regio werden al in de jaren tachtig gecontroleerde overstromingsgebieden aangelegd om het risico op

watersnood te verminderen. Het Sigma**project** Nete en Kleine Nete omvat een gebied van 340 hectare. Het doel: de unieke natuur langs de Nete en Kleine Nete zuurstof geven. Zeldzame vissen, vogels en amfibieën: ze vinden hier op termijn een verbeterd leefgebied. Tegelijk beschermen we de directe omgeving en de rest van Vlaanderen beter tegen overstromingen.

Van al dat moois kun jij ontspannend genieten, want ook de troeven voor vrijetijdsbesteding draagt het Sigma**plan** hoog in het vaandel. Vanop de

jaagpaden kun je al wandelend of fietsend de voortgang van het Sigma**project** komen bekijken. Met Pallieterland krijgen Lier en de Sigmagebieden er bovendien een bijzonder landschapspark bovenop.

Waar langs de Nete en Kleine Nete vinden de ingrepen van het Sigma**plan** precies plaats? Hoe werkt een gecontroleerd overstromingsgebied? Wat is de impact van vernatting? Het zijn maar enkele van de vele vragen waar deze nieuwsbrief een antwoord op geeft.

> **pagina 2 en 3**

WATERVEILIGHEID

NATUUR

BELEVING

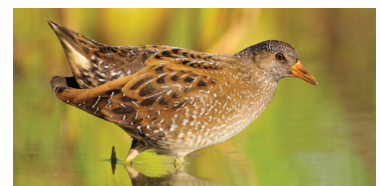
In vogelvlucht
door de Netevallei

PAGINA 2

Zuiverder water
dankzijgetijdennatuur

PAGINA 6

Natte natuur
op de kaart

PAGINA 7

ZONE 1 Beneden-Nete (5 deelgebieden)

WAAR:
Lier en Duffel

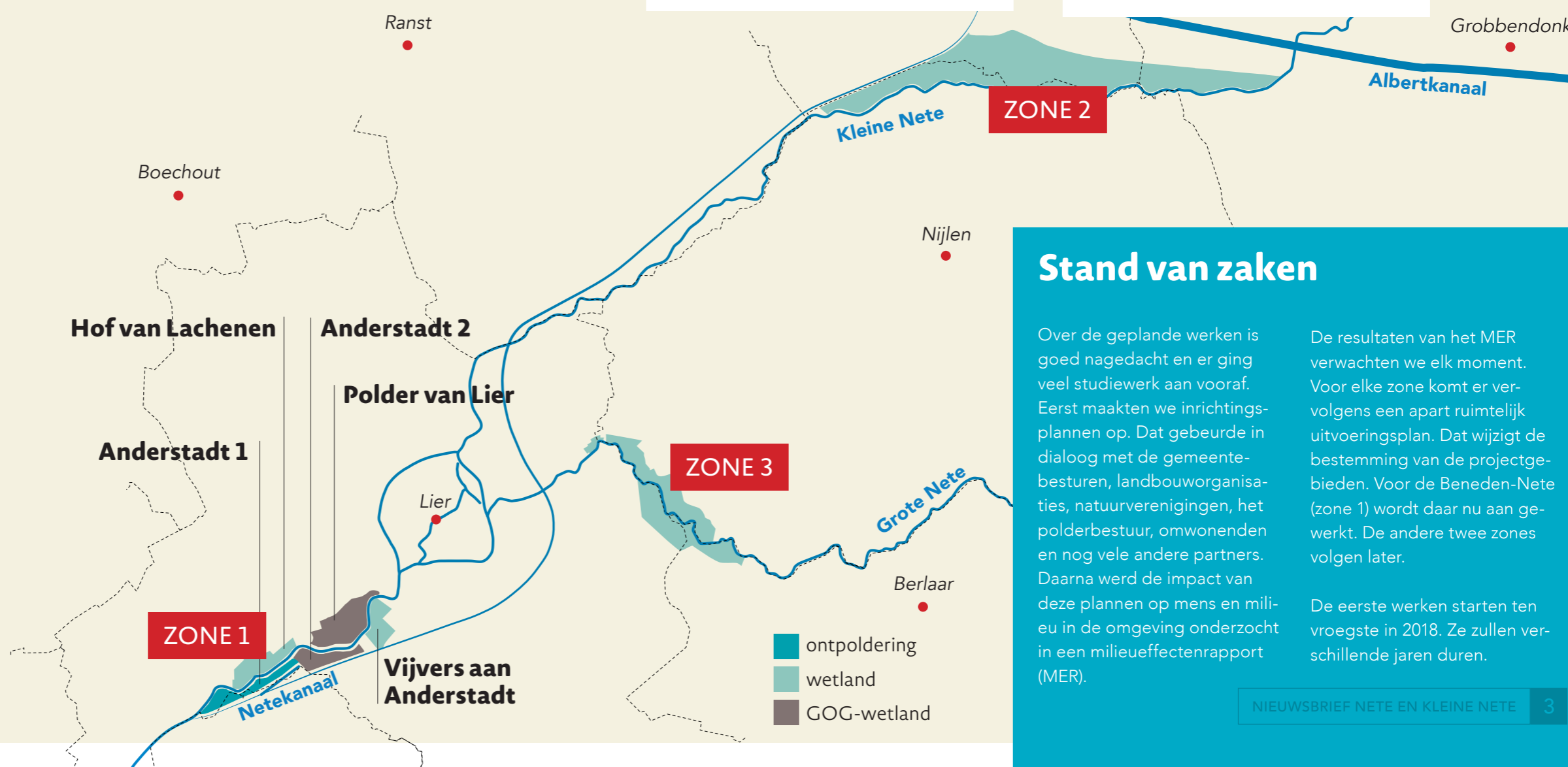
TOTALE OPPERVLAKTE:
75 hectare

TOEKOMSTPLANNEN:

- Door een ontpoldering in **Anderstadt 1** krijgt de Nete meer ruimte om te stromen en ontstaat er een fraai stukje getijdennatuur, met paaiplaatsen voor vissen als de fint en spiering.
- In het gecontroleerde overstromingsgebied (GOG) **Anderstadt 2** ontwikkelen we de bestaande rietkragen en brede vijvers verder.
- Ook **Hof van Lachenen** en de **Vijvers aan Anderstadt** vormen we om tot rietland met open water: een ideaal leefgebied voor heel specifieke dieren en planten. Zo groeit de ecologische waarde van het gebied.
- In het bestaande overstromingsgebied **Polder van Lier** komt eveneens wetland, met open water en riet. We bouwen er een nieuwe uitwateringssluis met schotbalk, waardoor het gebied na een overstroming vlotter leegloopt.

In vogelvlucht door de Netevallei

Het Sigmaproject Nete en Kleine Nete bestaat uit drie zones, in totaal goed voor 340 hectare. In de jaren tachtig werden hier al overstromingsgebieden aangelegd om het risico op watersnood te verminderen. Maar bijkomende ingrepen zijn nodig voor een betere veiligheid. Tegelijk krijgen natuur en recreatie meer ademruimte.

ZONE 2 Kleine Nete (Varenheuvel-Abroek)

WAAR:
Nijlen, Grobbendonk en Zandhoven

TOTALE OPPERVLAKTE:
210 hectare

TOEKOMSTPLANNEN:

Van de 210 hectare krijgt 135 hectare een natuurinvulling, 75 hectare blijft behouden voor de landbouw. Opdat er geen water van de landbouwpercelen naar het natuurgebied zou stromen, krijgen de landbouwgronden eigen afwateringsgrachten naar de Kleine Nete.

ZONE 3 Grote Nete (Mondingsgebied)

WAAR:
Lier, Nijlen en Berlaar

TOTALE OPPERVLAKTE:
55 hectare

TOEKOMSTPLANNEN:

Dit gebied wordt een groot wetland, met rietvelden en open water. Een uitnodigende biotoop voor zeldzame rietvogels. Het wetland is ook nuttig als waterbuffer. Het gebied werkt als een grote spons en houdt het regenwater langere tijd vast.

Stand van zaken

Over de geplande werken is goed nagedacht en er ging veel studiewerk aan vooraf. Eerst maakten we inrichtingsplannen op. Dat gebeurde in dialoog met de gemeentebesturen, landbouworganisaties, natuurverenigingen, het polderbestuur, omwonenden en nog vele andere partners. Daarna werd de impact van deze plannen op mens en milieu in de omgeving onderzocht in een milieueffectenrapport (MER).

De resultaten van het MER verwachten we elk moment. Voor elke zone komt er vervolgens een apart ruimtelijk uitvoeringsplan. Dat wijzigt de bestemming van de projectgebieden. Voor de Beneden-Nete (zone 1) wordt daar nu aan gewerkt. De andere twee zones volgen later.

De eerste werken starten ten vroegste in 2018. Ze zullen verschillende jaren duren.

OVERSTROMINGSGBIEDEN IN DE NETEVALLEI

Halt aan het stormtij

De Beneden-Nete en Kleine Nete zijn zijrivieren van de Schelde. Ze liggen een flink stuk landinwaarts, maar toch voelen ze de getijden: twee keer per dag gaat het waterpeil lichtjes op en neer. Ook binnenstromend regenwater heeft een invloed op dat peil.

Langs de Schelde en al haar zijrivieren leggen we gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's) aan. Hun rol: Vlaanderen voor overstromingen behoeden. Langs de Beneden-Nete zijn nu al overstromingsgebieden actief. Bij een extreem hoge waterstand op de Beneden-Nete stroomt het water over een overlooppijk het over-

stromingsgebied binnen. In dat gebied wordt het water tijdelijk op een gecontroleerde manier geborgen. Een ringdijk belet dat het achterland onder water loopt. Als het gevaar geweken is, loodst een systeem van grachten en uitwateringssluizen het overtollige water weer naar de rivier.

Veiligheid voorop

In de Polder van Lier en Anderstadt 1 en 2 legde het Sigmoplan al in de jaren tachtig gecontroleerde overstromingsgebieden aan. We onderzoeken of de veiligheid hier nog verhoogd kan worden via een aanpassing van de bestaande dijken en uitwateringssluizen.

Samen met overstromingsgebieden die we elders hebben aangelegd, zorgen deze zones voor een betere bescherming bij stormtij. De Polders van Kruikeke liggen verder stroomafwaarts langs de Schelde en vormen met 600 hectare het grootste overstromingsgebied van Vlaanderen. Sinds de aanleg ervan is bij extreem stormtij het waterpeil van de Beneden-Nete ter hoogte van Lier al gedaald met liefst 30 centimeter.

Polder van Lier als wetland

De Polder van Lier maakt deel uit van de zone Beneden-Nete. Nu is het een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG). De werken starten er vermoedelijk in 2018.

Een hoger grondwaterpeil: is dat erg?

Het waterpeil aan de stuw in het overstromingsgebied wordt verhoogd met ongeveer 15 centimeter, tot een hoogte van 4,15 meter TAW*. De woonwijken in de buurt, zoals de Ringenhofwijk, liggen bijna 3 meter hoger. Ze lopen dus geen gevaar. Ook in de toekomst zullen de voorspelde grondwaterstanden getoetst worden aan de werkelijke grondwaterstanden.

Muggen: krijgen we er last van?

Muggen houden niet van water dat beweegt, en het water in de Polder van Lier zal nooit stilstaan. Het circuleert constant, want de nieuwe uitwateringssluis heeft een klep die bij elk hoogtij een kleine hoeveelheid water binnenlaat. Zo'n uitwateringssluis werd ook al gebouwd in het GOG Paardeweide (Berlare) en bewees daar al zijn nut.

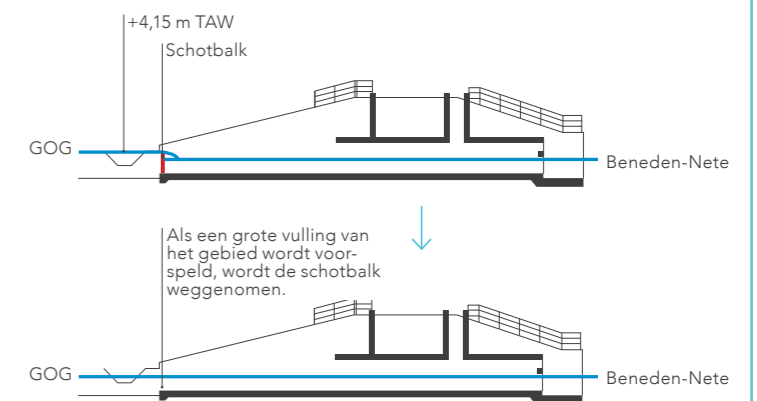

UITWATERINGSSLUIS
GOG PAARDEWEIDE

Uitwateringssluis en schotbalk: hoe werken ze?

In het bestaande overstromingsgebied graven we extra delen uit, zodat het gebied bij stormtij meer overtollig water van de Beneden-Nete aankan. Eens de storm voorbij is en het waterpeil in de rivier opnieuw gedaald is, zorgt een grote uitwateringssluis ervoor dat het water uit het overstromingsgebied in een recordtempo terugstroomt naar de rivier. Het gebied is dan weer voldoende leeg om een volgend stormtij op te vangen. Vooral bij erg felle stormen vormt deze aanpassing een absolute meerwaarde voor de stad Lier.

Net voor de uitwateringssluis komt een houten of betonnen schotbalk. Die verhindert dat water onder het peil van 4,15 meter TAW* terug naar de Beneden-Nete stroomt. Voordat het overstromingsgebied bij stormtij in werking treedt, nemen we de schotbalk weg. Zo kan het water vlot wegstromen en kan het overstromingsgebied zoveel mogelijk water opvangen.

Grondwaterpeil doorgelicht

Sinds 2015 meten we met meetbuizen en peillatten het grondwaterpeil en het peil van de waterlopen en vijvers in en rond de Polder van Lier. Als blijkt dat het grondwaterpeil in het overstromingsgebied gevaar inhoudt voor de omgeving, kunnen we het teveel aan grondwater laten wegstromen naar de Beneden-Nete en verfijningen aan het peil aanbrengen.

Kleine Nete is springlevend

Natuurpunt stelde onlangs een top 15 op van Vlaamse waterlopen. De natuurvereniging onderzocht waar het meeste leven te vinden was. En wat bleek? De Kleine Nete prijkt op de eerste plaats. Er leeft een rijkdom aan vissen, vogels

en planten. Zelfs zeldzame vissoorten als de rivierdonderpad en de beschermde beekprik voelen zich er thuis. Dat komt omdat het industriële en huishoudelijke afvalwater in het Netebekken al sinds de jaren zeventig wordt gezuiverd.

Getijdennatuur in het Sigmagebied Lippenbroek

Zuiverder water dankzij getijdennatuur

Getijdennatuur zuivert het water. Binnen het Sigmagebied Nete en Kleine Nete is het ontpolderde gebied Anderstadt 1 daar exclusief voor gereserveerd.

Bij een ontpoldering wordt een stuk land teruggegeven aan de rivier. In dit geval wordt de bestaande overloopdijk langs de Beneden-Nete op enkele plaatsen doorbroken. Zo komt Anderstadt 1 opnieuw onder de invloed van het getij te staan en krijgt getijdennatuur alle kansen. Slikken en schorren bepalen hier het landschap. Ze temperen de kracht van het water en verkleinen zo ook de kans op

overstromingen verder landinwaarts.

Het zijn dezelfde slikken en schorren die het water zuiveren, via bacteriële processen. Maar de waarde van getijdennatuur reikt nog verder. Slikken komen twee keer per dag onder water te staan. Schorren – eigenlijk opgehoogde slikken – twee keer per maand. Tegen dat decor ontstaat bijzondere flora en fauna. De bodemdierpjes die tussen de slikken en schorren leven, zijn namelijk een feestmaal voor verschillende vogelsoorten. En vissen als de zeldzame fint (of meivis) en spiering vinden er geschikte paaiplaatsen.

Nieuwe bewoners in het vizier

PORSELEINHOEN

Het porseleinhoen waant zich in de wetlands in een paradijs. Hij houdt van riet en moeras en vertoefst liefst op plekjes waar het waterpeil stabiel is. Het is in Vlaanderen een bedreigde soort. De watervogel zag zijn leefgebied inkrimpen omdat vochtige weilanden omgevormd werden tot akkers en moerassen met populieren werden beplant.

Natte natuur op de kaart

In het gebied van de Nete en de Kleine Nete ontwikkelt het Sigmaplan wetlands. Die natte natuurgebieden staan niet onder de invloed van het getij. Stuwtdjes of schotbalken houden het water tegen. Op die plaatsen ontstaat open water en schiet het riet op. Wetlands zijn ecologische schatkamers vol waardevolle riviernatuur. Bovendien werken ze als klimaatbuffers.

Waar komen de wetlands precies? In Anderstadt 2, de Polder van Lier, Hof van Lachenen, de Vijvers aan Anderstadt, het Mondingsgebied Grote Nete en Varenheuvel-Abroek. Alleen al in de zone Beneden-Nete komt er 52 hectare uitgestrekte natte natuur bij.

Dit landschap wordt rijker en gevarieerder met de tijd. In de laaggelegen rietlanden en natte graslanden gedijen diverse planten en vogels. Maak hiernaast kennis met enkele vogelbestanden.

KLEINE KAREKIET

Samen met zijn lookalike de bosrietzanger zorgt de kleine karekiet voor een vleugje muziek in de wetlands. Hij vlecht zijn nest als een kunstig mandje tussen enkele rietstengels. Zijn basis-materiaal zijn natte plantenresten, die met modder aan elkaar blijven plakken. Rietpluimen werken het geheel af.

ROERDOMP

De roerdomp voelt zich erg in zijn sas in het rietgewas van moerassig laagland. Zolang hij maar voldoende ruimte heeft. Zo'n 50 hectare, als het even kan. In België en Nederland is de roerdomp eerder zeldzaam. De nieuwe uitgestrekte wetlands moeten hem overtuigen om naar Vlaanderen terug te keren. Waarom dat zo belangrijk is? Als deze veeleisende soort ergens broedt, betekent dat dat het goed gaat met het hele ecosysteem in het gebied.

Kom je ontspannen in de Netevallei!

Op de fiets, te voet ... Vanop de Netedijken kun je volop genieten van de uitzonderlijk mooie natuur. En in de toekomst zal je nóg meer aan je trekken komen.

Pallierterland, een plek om je uit te leven

Een uniek landschapspark ten zuidwesten van Lier: Pallierterland smeedt verschillende natuurgebieden samen. Ook de Sigmagebieden van de zone Beneden-Nete sluiten erop aan. Het stadsbestuur van Lier, het Agentschap voor Natuur en Bos en Regionaal Landschap Rivierenland trekken het project. Maar heel wat partners denken mee na over de invulling van het natuur- en belevingslandschap. Samen met de Lierenaar mikken ze op een goede mix van natuur en recreatie.

De kern van het landschapspark is Den hof van Pallieter, waar een speelbos niet mis

zou staan. Ook volkstuintjes zijn een mogelijkheid, en een zone waar honden en hun baasjes naar hartenlust kunnen ravotten. Aan boeiende plannen en ideeën geen gebrek.

Veilig hengelen

In het Mondingsgebied Grote Nete in de Nijlense deelgemeente Kessel en op het grondgebied van Lier liggen hengelvijvers en weekendverblijven. Om het Sigmaplans hier te kunnen realiseren, zullen ze moeten verhuizen. Waterwegen en Zeekanaal NV, het Agentschap voor Natuur en Bos en het gemeentebestuur zoeken samen met de hengelclubs naar nieuwe, veilige locaties.

CONTACT

Meer informatie over het Sigmaproject Nete en Kleine Nete vind je op:

www.sigmaplan.be

Met vragen kun je terecht bij Waterwegen en Zeekanaal NV

Koen Segher, projectingenieur
koen.segher@wenz.be
03 224 67 11

Agentschap voor Natuur en Bos

Koen Deheegher, projectleider
koen.deheegher@lne.vlaanderen.be
03 224 62 62

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
Ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen

Redactie

Pantarein in samenwerking met Tractebel
Uitgave december 2016
Gedrukt op gerecycleerd papier

Copyright beelden

Waterwegen en Zeekanaal NV,
Agentschap voor Natuur en Bos,
ID / Photoagency, Patrick
Henderyckx, Vilda

